

tweeslachtigheid in een spanning tussen natuur en geest op een smartelijke wijze kan beleven, waarbij zijn diepste wezen is betrokken.

Een verwijlen bij de verhouding van natuur en geest in de geneeskunde is ook daarom geen uiting van onvruchtbare speculatiezucht, omdat de geschiedenis der geneeskunde bijna op iedere bladzijde toont, hoe moeilijk het voor haar is beide aspecten in denken en doen evenwichtig in het oog te houden. Telkens en telkens verviel ze immers tot éénzijdigheden, die zich hebben gewroken in de dagelijkse medische praktijk, niet zelden met noodlottige gevolgen voor de lijders.

Natuur en bovennatuur

De grote vóór-onderstelling van de moderne geneeskunde – nog in de eerste helft der vorige eeuw gedurende tientallen jaren geheel losgelaten – is, dat ziekten natuurlijke processen zijn met natuurlijke oorzaken, welke met de methoden der wetenschap op adaequate wijze benaderd worden. Het is deze beschouwing, die principieel de mogelijkheid van de medische wetenschap heeft geschapen.

In de vóór-wetenschappelijke ziektebeschouwing van bijna alle volken is dit anders, en ligt natuur en bovennatuur op een voor het denken ondoorgrondelijke wijze verstrengeld. Dat was ook zo bij de Hellenen, op wier bodem toch de wieg onzer Westerse geneeskunde heeft gestaan. Héél duidelijk blijkt dit uit het verhaal van de geheimzinnige epidemie, die, volgens het begin van de Ilias, de Grieken trof toen ze Troje reeds negen jaar belegerden¹. Niet alleen de krijgslieden, maar ook hun paarden en honden stierven eraan. Homerus beschrijft in beeldrijke taal het woeden der dodelijke ziekte, haar oorzaak en mechanisme, alsook de therapie, doch dat alles in de termen van een bovennatuurlijke beschouwing. Het mechanisme: de slachtoffers worden getroffen door de pijlen van Apollo. Oorzaak en behandeling worden niet aangegeven door een geneesheer, doch door een oude ziener (Kalchas), die onthult, dat de verschrikkelijke plaag het gevolg is van het gebed tot Apollo van de Trojaanse priester Chryses, omdat koning Agamemnon hem zijn gevangen genomen dochter niet had willen teruggeven – zelfs niet tegen de rijkste losprijs, die hij bood. De, men zou bijna zeggen causale, therapie ligt voor de hand. Agamemnon moet de jeugdige schone terugzenden naar haar vader, en eerst als hij dit, zij het toornig en verontwaardigd, heeft gedaan, verdwijnt de ziekte uit het leger der Argiven.

¹ Lester S. King, *The growth of medical Thought* (Univ. of Chicago Press, 1963), blz. 6.